رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

ਪੰਜਾਬੀ | بنجابي | الوَسَائِلُ المُفِيدَةُ لِلحَيَاةِ السَّعِيدَةِ

ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਸੀਲੇ

ਲੇਖ
ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਬਿਨ ਨਾਸਿਰ ਅਲ-ਸਾਅਦੀ
(ਰੱਬ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੇ)

ⓒجمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٧هـ

السعدي ، عبدالرحمن
الوسائل المفيدة للحياة السعيدة - بنجابي. / عبدالرحمن
السعدي ؛ جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات - ط١. .- الرياض
، ١٤٤٧هـ

٣٣ ص ؛ ..سم

رقم الإيداع: ١٤٤٧/١٦١٦٣
ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٥١٧-١٩٨-٤

الوَسَائِلُ المُفِيدَةُ لِلحَيَاةِ السَّعِيدَةِ

ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਸੀਲੇ

الشَّيْخُ عَبْدُ الرَّحمَنِ بْنُ نَاصِرٍ السَّعْدِيُّ

رَحِمَهُ اللهُ

ਲੇਖ

ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਬਿਨ ਨਾਸਿਰ ਅਲ-ਸਾਅਦੀ

(ਰੱਬ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੇ)

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਸੀਲੇ

ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਸਭ ਤਾਰੀਫਾਂ ਅੱਲਾਹ ਲਈ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਉਸੇ ਲਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਮਾਬੂਦ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਹਨ। ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਹੋਵੇ ਆਪ ﷺ ਉੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਹਾਬਿਆਂ ਉੱਤੇ।

ਅਮ੍ਹਾ ਬਾਅਦ: ਦਿਲ ਦੀ ਰਾਹਤ, ਉਸ ਦੀ ਤਸੱਲੀ, ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਫਿਕਰਾਂ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਾ—ਇਹ ਹਰ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਰਨ ਦੀਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਕੁਦਰਤੀ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਮਲੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਮੋਮਿਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਾਂ ਦੀ—ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਲਮੰਦ ਲੋਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਦਾਇਕ, ਹੋਰ ਪੱਕੇ, ਅਤੇ ਹਾਲ ਤੇ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਲਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ।

ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ, ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ। ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੌਫੀਕ ਮਿਲੀ। ਅੱਲਾਹ ਹੀ ਹਰ ਨੇਕੀ ਦੀ ਤੌਫ਼ੀਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਭਲਾਈ ਲਈ ਉਸੀ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹੀ ਹਰ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ: ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲ

ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਸਲ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦ, ਇਮਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲ ਹੈ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ:

﴿مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾﴾

ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰੇਗਾ, ਪੁਰਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ, ਪਰ ਹੋਵੇ ਈਮਾਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ (ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇਕ ਕਰਮਾਂ ਦਾ

ਵਧੀਆ ਬਦਲਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। (ਸੂਰਤ ਅਨ-ਨਹਲ: 97)

ਇਸ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਨੇ ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਬਦਲਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੋਮਿਨ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਸੱਚਾ ਇਮਾਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ — ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਇਮਾਨ ਜੋ ਨੇਕ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ, ਅਖ਼ਲਾਕ, ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰਤ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ — ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਅਸੂਲ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੇਚੈਨੀ, ਫ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮਾਂ ਦੇ।

ਉਹ ਪਸੰਦੀਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਅਦਾ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕੇ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਦੀ ਚਾਹਤ, ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਭਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹਨ।

ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ, ਨੁਕਸਾਨਾਂ, ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਮਾਂ ਦਾ

ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਜਿਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੰਘਰਸ਼, ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਬਰ ਅਤੇ ਅਜਰ ਤੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਹਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਬੀ ﷺ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਹੀਹ ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ:

(عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ).

ਮੋਮਿਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਕੰਮ ਉਸ ਲਈ ਭਲਾਈ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੋਮਿਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਇਸ ਲਈ ਨਬੀ ﷺ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੋਮਿਨ ਦੇ ਫਾਇਦੇ, ਉਸਦੀ

ਭਲਾਈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਫਲ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟ ਦੀ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਫਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲਾਂ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫ਼ਿਕਰ, ਗ਼ਮ, ਬੇਚੈਨੀ, ਦਿਲ ਦੀ ਤੰਗੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਦਹਾਲੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਜੀਵਨ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ, ਆਕੜ ਅਤੇ ਸਰਕਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਅਖ਼ਲਾਕ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਬੇਚੈਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਪਾਸਿਓਂ ਭਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਟਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਕਿਸੇ ਹੱਦ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਉਹ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਜ੍ਹਾਵਾਂ

ਕਰਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਬੇਚੈਨੀ, ਘਬਰਾਹਟ, ਡਰ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛੋ ਹੀ ਨਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਫ਼ਿਕਰੀ ਅਤੇ ਅਸਾਬੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕੀ ਕੁਝ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਵੇ।

ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਗੌਰ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਮੋਮਿਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਇਮਾਨ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਦੇਖੋਗੇ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਿਜ਼ਕ 'ਤੇ ਕਨਾਅਤ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਫਜ਼ਲ ਅਤੇ ਕਰਮ 'ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮੋਮਿਨ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਤਕਸੀਮ 'ਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ (ਕਨਾਅਤ) ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਸਕੂਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜੋ ਉਸਦੀ ਤਕਦੀਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ

ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ। ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੋਸ਼ (ਕਨਾਅਤ) ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇਮਾਨ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਖ਼ਤ ਬਦਹਾਲੀ ਅਤੇ ਬਦਨਸੀਬੀ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ: ਜਦੋਂ ਡਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਘੇਰ ਲੈਣ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਈਮਾਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਮਨ ਤੋਂ ਮੁਤਮਇਨ ਪਾਓਗੇ। ਉਹ ਉਸ ਅਚਾਨਕ ਆਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਸੋਚ, ਬੋਲ ਅਤੇ ਅਮਲ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਤੁਸੀਂ ਇਮਾਨ ਦੀ ਕਮੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਡਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਆਸਾਬ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰੀ ਡਰ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚਿੰਤਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ

ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸਾਬ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਇਮਾਨ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਸੋ, ਨੇਕ ਅਤੇ ਪਾਪੀ, ਮੋਮਿਨ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ਰ, ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬਹਾਦਰੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਉਸ ਫਿਤਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਡਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੋਮਿਨ ਆਪਣੇ ਇਮਾਨ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਸਬਰ, ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਤਵੱਕੁਲ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ — ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਡਰ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ:

﴿...إِن تَكُونُواْ تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَۖ وَتَرْجُونَ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَۗ...﴾

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਉਹ ਆਸਾਂ ਉਹਨਾਂ (ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ। (ਸੂਰਤ ਅਨ-ਨਿਸਾ ਆਇਤ 104) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਮਦਦ, ਉਸਦੀ ਖ਼ਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ

ਤਆਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ:

﴿...وَٱصۡبِرُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ﴾

...ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਵੋ। ਅੱਲਾਹ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਾਥੀ ਹੈ। (ਸੂਰਤ ਅਲ-ਅਨਫ਼ਾਲ ਆਇਤ-46)

ਮਖਲੂਕ (ਰਚਨਾ) ਨਾਲ ਦਿਆਲਤਾ, ਬੋਲ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਹਮ, ਗਮ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮਖਲੂਕ (ਰਚਨਾ) 'ਤੇ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਨਾਲ ਇਹਸਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਖੈਰ (ਭਲਾਈ) ਅਤੇ ਇਹਸਾਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਦਕਾ ਅੱਲਾਹ ਨੇਕ ਅਤੇ ਬਦਕਾਰ, ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮ ਅਤੇ ਗਮ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੁਮਿਨ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਇਹਸਾਨ ਇਖਲਾਸ (ਖਾਲਸ ਨੀਅਤ) ਅਤੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਉਸ ਲਈ ਭਲਾਈ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਲੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਇਖ਼ਲਾਸ ਅਤੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਨੀਅਤ ਸਦਕਾ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ:

﴿لَّا خَيۡرَ فِي كَثِيرٖ مِّن نَّجۡوَىٰهُمۡ إِلَّا مَنۡ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوۡ مَعۡرُوفٍ أَوۡ إِصۡلَٰحِۭ بَيۡنَ ٱلنَّاسِۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ ٱبۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ ٱللَّهِ فَسَوۡفَ نُؤۡتِيهِ أَجۡرًا عَظِيمٗا ١١٤﴾

ਉਹਨਾਂ (ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ) ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਮਸ਼ਵਰਿਆਂ (ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ) ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,

ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ੈਰਾਤ (ਪੁੰਨ-ਦਾਨ) ਜਾਂ ਨੇਕੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਲਾਹ-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੇ (ਤਾਂ ਇਹ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੇ) ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਵਲ ਅੱਲਾਹ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਦਾ ਹੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। (ਸੂਰਤ ਅਨ-ਨਿਸਾ ਆਇਤ -114)

ਇਸ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਭਲਾਈ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਭਲਾਈ, ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮੋਮਿਨ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਅਜਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਮਹਾਨ ਅਜਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ: ਫ਼ਿਕਰ, ਗ਼ਮ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਫਸਲ: ਕਿਸੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਇਲਮ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋਣਾ।

ਨਾੜੀਆਂ ਦੇ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਕੁਝ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਜਾਣਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਲ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਫ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਦੇ ਸਬੱਬਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚੁਸਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੱਬ ਵੀ ਮੋਮਿਨ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੋਮਿਨ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ, ਇਖਲਾਸ ਅਤੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ

ਉਸ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕੰਮ ਇਬਾਦਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਬਾਦਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਆਦਤ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਫਰਮਾਬਰਦਾਰੀ 'ਤੇ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਚਿੰਤਾ, ਗਮ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕਾਰਗਰ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਇਲਾਜ ਇਹ ਬਣਿਆ ਕਿ (ਉਹ ਉਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਜਾਣ)।

ਅਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੱਲ ਦਿਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਕਸਦ ਦੇ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੱਧ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ਿਕਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਲੰਘੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਨਬੀ ﷺ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਪਨਾਹ

ਮੰਗੀ ਹੈ। ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗ਼ਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚਿੰਤਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ 'ਤੇ ਲਗਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਲ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਬੀ ﷺ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਉਮਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਆ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸਦੇ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਹ ਦੁਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਆ ਅਮਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਫਾਇਦਾ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪ ﷺ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ:

(احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِذَا أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ

عَمَلَ الشَّيْطَانِ).

ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ, ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੋ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰ ਨਾ ਮੰਨੋ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਆਖੋ, 'ਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ,' ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਖੋ ਕਿ 'ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ', ਕਿਉਂਕਿ "ਕਾਸ਼" ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ﷺ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਫੇ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਲਗਨ ਰੱਖਣ, ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਣ, ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੁਸਤੀ ਵਾਲੀ ਬੇਵਸੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਝੁਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਕਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕਦਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਤੇ (ਅੱਲਾਹ ਨੇ) ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ: ਇੱਕ ਉਹ ਕਿਸਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸਕੂਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ) ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਅਸੂਲ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ

ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਸਲ: ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ।

ਦਿਲ ਦੇ ਖੁਲਾਓ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਕੂਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਦਿਲ ਦੇ ਖੁਲਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਕੂਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

﴿...أَلَا بِذِكْرِ ٱللَّهِ تَطْمَئِنُّ ٱلْقُلُوبُ﴾

ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਸੂਰਤ ਅਰ-ਰਾਅਦ ਆਇਤ-28) ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦਾ ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਵਾਬ ਅਤੇ ਅਜਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਿਸਦੀ ਬੰਦਾ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਅਤੇ ਬਾਤਨੀ ਨਿਅਮਤਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਜਾਹਿਰੀ ਅਤੇ ਬਾਤਨੀ ਨੇਮਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਲਾਹ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਮਰਤਬਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬੰਦਾ ਗਰੀਬੀ, ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹੋਈਆਂ ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਨੇਮਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਸਨੂੰ

ਪਹੁੰਚੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇਮਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਹੈਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਅੱਲਾਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਅਜ਼ਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਸਬਰ, ਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਤਸਲੀਮ ਦਾ ਫ਼ਰੀਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਣੀਆਂ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਉਸਦੇ ਅਜਰ ਤੇ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਬਰ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਦਾ ਫ਼ਰੀਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨਾ, ਕੌੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਅਜਰ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਉਸਨੂੰ ਸਬਰ ਦੀ ਕੜਵਾਹਟ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਨਬੀ ﷺ ਨੇ ਇੱਕ ਸਹੀਹ ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਆਪ ﷺ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ:

(انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ).

ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਨਾ ਵੇਖੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਨਿਯਾਮਤ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਇਸ ਮਹਾਨ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ

ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ (ਆਫ਼ੀਅਤ) ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਕ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮਖਲੂਕ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਫ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇਮਤਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ।

ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਾ ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਾਹਰੀ ਤੇ ਬਾਤਨੀ, ਦੀਨੀ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨੇਮਤਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰੱਬ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਭਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਸਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ।

ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ-ਗ਼ਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖ-ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਮੂਰਖਤਾ ਅਤੇ

ਪਾਗਲਪਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਡਰ ਦਾ ਵਹਿਮ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੁਖ-ਤਕਲੀਫਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਇਹ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ – ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਲਾਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁਰਾਈ, ਉਮੀਦਾਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੁੱਖ – ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗਾਲਿਬ ਅਤੇ ਹਿਕਮਤ ਵਾਲੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਲਵੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰੱਬ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਤਮਇਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੁਆ ਕਰਨਾ، ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਸ ਦੁਆ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਬੀ ﷺ ਦੁਆ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ:

(اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِيَ الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي إِلَيْهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ،

وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ).

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਮੇਰਾ ਦੀਨ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ-ਨਿਰਵਾਹ ਹੈ।

ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਆਖ਼ਿਰਤ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇ, ਜਿਸ ਵੱਲ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹਰ ਨੇਕੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਾਧਾ ਬਣਾ ਦੇ।

ਅਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹਰ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਬਣਾ ਦੇ। ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਲਾਹ ਤਾਅਲਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਫਰਮਾਨ ਹੈ:

(اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنتَ).

ਹੇ ਅੱਲਾਹ! ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਇਸਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾ ਛੱਡ,

ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਠੀਕ ਕਰ ਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਮਾਬੂਦ ਨਹੀਂ। ਅਬੂ ਦਾਊਦ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀਹ ਇਸਨਾਦ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਇਹ ਦੁਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਦੀਨੀ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ, ਹਾਜ਼ਰ ਦਿਲ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੱਲਾਹ ਉਸ ਲਈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਦੁਆ ਕੀਤੀ, ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਮਲ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਗ਼ਮ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਰੂਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਸਲ: ਬਦਤਰੀਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ

ਜਦੋਂ ਬੰਦੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਬਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਇਸਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਵੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਮਲਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਡਰ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਮਨੋਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕਰੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਖ਼ਤ ਹਾਲਤ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁੱਝਿਆ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ, ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਭ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਸਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾਈ ਹੋਈ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।

ਫ਼ਸਲ: ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ।

ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਘਬਰਾਹਟ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਰੀਰਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਲਾਜ ਹੈ: ਦਿਲ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਜਿਹੜੇ ਬੁਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ, ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ, ਇਹ ਦੁਖਦਾਈ ਕਾਰਣ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਫਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਮਾਂ, ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਸਾਬੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾ

ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖੇ ਹਨ।

ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਤਵੱਕਲ ਕਰਨਾ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਅੱਲਾਹ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੁਰੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਫ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਹਿਮਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ, ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਇਹ ਮੂਰਖਤਾ ਅਤੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਬਚਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ ਨਾਲ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲ਼ਾ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

﴿...وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ...﴾

ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਉਹੀਓ

ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। [ਸੂਰਤ ਅਤ-ਤਲਾਕ: 3]. ਯਾਨੀ ਉਸਦੇ ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਤਵੱਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਿਲ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਵਹਿਮ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਦਸੇ ਉਸਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਫਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਡਰ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕੋਈ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ 'ਤੇ ਤਵੱਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਸਾਨੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਦਾ ਗ਼ਮ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ (ਅਤੇ 'ਤਰਹ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ: ਗ਼ਮ), ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਡਰ ਅਮਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲ਼ਾ ਤੋਂ ਆਫ਼ੀਅਤ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਕੰਮਲ ਤਵੱਕਲ ਨਾਲ ਫ਼ਜ਼ਲ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਹਰ ਭਲਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਰ ਨਾਪਸੰਦ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਲਿਆ ਹੈ (ਅਤੇ 'ਜ਼ੈਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ: ਨੁਕਸਾਨ)।

ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ﷺ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿੱਚ:

(لَا يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا خُلُقًا آخَرَ).

«ਕੋਈ ਮੋਮਿਨ ਮੋਮਿਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਖ਼ੁਲੂਕ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖ਼ੁਲੂਕ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।» ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਦੋ ਵੱਡੇ ਫਾਇਦੇ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ, ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਦੋਸਤ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾਤਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਾਵ ਕਰਨਾ ਹੈ—ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਅਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰੱਖੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਖਾਮੀ, ਘਾਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇਖੇਂ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਚੰਗੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਦਰਗੁਜ਼ਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਥ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੂਰੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਫਾਇਦਾ: ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਾਮ

ਅਤੇ ਸੁਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਬੀ ﷺ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ -ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਖਟਾਸ ਆਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਹੱਕ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਚੇ ਹੌਂਸਲੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਬਰ ਅਤੇ ਇਤਮਿਨਾਨ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਛੋਟੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਾਮ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਸੋ, ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਦਦ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾ ਕਰੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਲਈ ਛੋਟਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਮਾਮਲਾ ਸੌਖਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਹ ਮਨੋਂ ਸ਼ਾਂਤ, ਦਿਲੋਂ ਸਥਿਰ, ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਸਲ: ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਣਾ।

ਅਕਲਮੰਦ ਇਨਸਾਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਗ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਅਤੇ ਬਦਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੋਮਿਨ ਲਈ ਇਸ ਗੁਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਨੇਮਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਨਿਯਾਮਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ, ਉਸਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਿਯਾਮਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਤੁੱਛਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਡਰ, ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ

ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਾਪਰਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਅਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲਾਭਦਾਇਕ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਕਲੀਫ਼, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁੱਝਾ ਲਵੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦਿਓ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ।

ਨੇਕ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰੋ, ਇਹ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇਰੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ, ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅੱਲਾਹ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਮਖਲੂਕ ਲਈ, ਫ਼ਿਕਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਮੰਗ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਭਲਾਈ ਕਰੋ ਜਿਸਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਅਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਸ ਮਖ਼ਲੂਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ:

﴿إِنَّمَا نُطۡعِمُكُمۡ لِوَجۡهِ ٱللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمۡ جَزَآءٗ وَلَا شُكُورًا ۝٩﴾

(ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ) ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅੱਲਾਹ (ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ) ਲਈ ਖਾਣਾ ਖੁਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰੋ। (ਸੂਰਤ ਅਲ-ਇਨਸਾਨ ਆਇਤ:9)

ਇਹ ਗੱਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਾਓ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਾਮ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਅਰਾਮ ਪਾਇਆ। ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਜ਼ੀਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਬਨਾਵਟੀਪਣ ਨਾਲ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਕਰਮੰਦ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਅਤੇ ਇਹ ਬੁੱਧਮਾਨੀ (ਹਿਕਮਤ) ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ (ਚੰਗੀਆਂ) ਗੱਲਾਂ ਕੱਢ ਲਵੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੁੱਖ-ਆਨੰਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਨਾ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ। ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਓ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ। ਅਹਿਮ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲਵੋ।

ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨਿਪਟਾਉਣਾ, ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵਿਹਲ ਕੱਢੀ ਜਾਵੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਪੂਰੀ ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰੋਗੇ।

ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਤਮ ਜ਼ਰੂਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ, ਲਾਭਦਾਇਕ

ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਮ ਚੁਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਤੇਰਾ ਨਫ਼ਸ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤੇਰੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੋਰੀਅਤ, ਥਕਾਵਟ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸਨੇ ਸਲਾਹ ਲਈ ਉਹ ਕਦੇ ਪਛਤਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਵੀ ਤੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਵੇਂ, ਤਾਂ ਅੱਲਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅੱਲਾਹ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਰਦਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਹਾਬਿਆਂ 'ਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਦਰੂਦ ਅਤੇ ਸਲਾਮ ਹੋਵੇ।

❃❃❃

Index

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਸੀਲੇ 2

ਅਧਿਆਇ: ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲ 3

ਫਸਲ: ਕਿਸੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਇਲਮ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋਣਾ। 11

ਫ਼ਸਲ: ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ। 15

ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ। 17

ਫ਼ਸਲ: ਬਦਤਰੀਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ 20

ਫ਼ਸਲ: ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣਾ।...21

ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ। 23

ਫ਼ਸਲ: ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਣਾ। 26

❃❃❃

حرمين

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

Message of The Two Holy Mosques

Guidance content for the visitors of the Holy Mosque and the Prophet's Mosque in languages.

978-603-517-198-4